

Sygn. VPa 84/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 października 2013 roku

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim,

Wydział V w składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Leżańska (spr.)

Sędziowie: SSO Dariusz Mizera

SSR del. Urszula Sipińska-Sęk

Protokolant: st.sekr.sądowy Marcelina Machera

po rozpoznaniu w dniu 29 października 2013 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa E. T.

przeciwko (...) w R.

o odszkodowanie

na skutek apelacji pozwanego (...) w R. od wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie IV Wydziału Pracy z dnia 28 kwietnia 2011r.

sygn. IV P 54/11

1. zmienia zaskarżony wyrok :

- w punkcie „1” (pierwszym) w ten sposób, że wskazaną w nim kwotę obniża do kwoty 1.143,60 (jeden tysiąc sto czterdzieści trzy złote 60/100) i oddala powództwo w pozostałej części;

- w punkcie „3”(trzecim) w ten sposób, że wskazaną w nim kwotę obniża do kwoty 56,00 (pięćdziesiąt sześć) złotych;

2. nie obciąża powoda E. T. kosztami postępowania apelacyjnego i kasacyjnego.

Sygn. akt V Pa 84/13

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 26 stycznia 2011 roku skierowanym przeciwko (...) w R. powód E. T. wniósł o zasądzenie na jego rzecz odszkodowania w wysokości 12.361,60 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu z tytułu zaniżenia przez pracodawcę ilości należnych akcji pozwanej Kopalni oraz z tytułu utraty dywidendy.

W uzasadnieniu pozwu powód podał, iż przy ustalaniu okresu zatrudnienia uprawniającego do akcji pozwanej pracodawca nie zastosował współczynnika 1,5, co spowodowało, że otrzymał 1353 akcje Spółki, zamiast 1903 akcji. Skutkiem przyznania zaniżonej ilości akcji była utrata dywidendy w kwocie 2,08 zł brutto za akcję. Podnosił, że po przekształceniach jest posiadaczem 1211 akcji (...) S.A. i dochodzi odszkodowania stanowiącego różnicę pomiędzy

pakiem akcji, jaki by mu przysługiwał (1703), a liczbą posiadanych akcji (1211) według ceny giełdowej 22,80 zł za akcję.

W odpowiedzi na pozew z dnia 11 lutego 2011 roku pozwana Kopalnia wnosil o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu. Pozwana podniosła zarzut przedawnienia roszczenia powoda z tytułu zaniżonej ilości akcji na podstawie art. 291 § 1 kpc.

W toku procesu powód podtrzymał swoje stanowisko.

Sąd Rejonowy – Sąd Pracy w Bełchatowie wyrokiem z dnia 28 kwietnia 2011 roku, wydanym w sprawie IV P 54/11 uwzględnił powództwo w części

i zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 12.361,60 złotych

z ustawowymi odsetkami od dnia 1 lutego 2011 roku do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałym zakresie, a także nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Bełchatowie kwotę 619 złotych tytułem zwrotu opłaty od pozwu.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 3 grudnia 1998 roku został dokonany akt komercjalizacji przedsiębiorstwa państwowego (...) w R. w spółkę akcyjną Skarbu Państwa. Na mocy aktu komercjalizacji (§ 9) uprawnionym pracownikom przysługuje prawo do nieodpłatnego nabycia do 15% akcji Spółki należącej do Skarbu Państwa na zasadach określonych w ustawie o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych i rozporządzeniu Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych (Dz. U. Nr 33, poz. 200).

Postanowieniem z dnia 22 grudnia 1998 roku Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. wpisał do rejestru handlowego (...) w R..

W dniu 8 lutego 1999 roku została zawarta pomiędzy Skarbem Państwa a (...) w R. umowa zlecenia nr (...) na wykonanie czynności technicznych związanych

z nieodpłatnym udostępnieniem akcji uprawnionym pracownikom, w której Spółka zobowiązała się między innymi do przyjęcia oświadczeń uprawnionych pracowników w terminie do 22 czerwca 1999 roku, sporządzenia ostatecznej listy uprawnionych i powiadomienia Ministra o ich liczbie oraz przyjmowania i rozpatrywania reklamacji dotyczących pominięcia uprawnionego na liście lub sprostowania danych dotyczących okresu zatrudnienia w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym.

Powód był pracownikiem (...) w R. w okresie od 12 września 1978 roku do 28 lutego 1997 roku. W czasie zatrudnienia pracował na stanowisku spawacza i maszynisty pomp odwodnieniowych. Pozwany pracodawca nie kwalifikował pracy wykonywanej przez powoda jako pracy górniczej w wymiarze półtorakrotnym.

Powód został zaliczony do 8 grupy uprawnionych pracowników, wyodrębnionej ze względu na łączny okres zatrudnienia w przedsiębiorstwie państwowym i Spółce. Na osobę uprawnioną zaliczoną do tej grupy przypadły 1353 akcje Spółki. Przy uwzględnieniu przelicznika 1,5 do stażu pracy powoda, powód zastałby zaliczony do 10 grupy uprawnionych pracowników, pracowników której przypadały 1903 akcje na pracownika.

Powód w dniu 26 kwietnia 2005 roku zawarł ze Skarbem Państwa umowę nieodpłatnego zbycia 1353 akcji pozwanej Spółki o wartości nominalnej 10 złotych każda.

W pozwanym zakładzie pracy obowiązuje Zakładowy Układ Zbiorowy (...) z dnia 1 września 1992 roku. Pozwana Spółka nie kwalifikowała stanowiska pracy, na którym zatrudniony był powód, do stanowisk pracy, na których praca zaliczana była w wymiarze półtorakrotnym. Protokołem Dodatkowym Nr (...) z dnia 27 października 2006 roku zmieniono obowiązujący w (...) B. Zakładowy Układ Zbiorowy, m.in. w zakresie określania stanowisk i kategorii zaszeregowania pracowników kopalni zatrudnionych na stanowiskach robotniczych i nierobotniczych. Według nowej

regulacji wewnętrznej powód wykonywał pracę górniczą w wymiarze półtorakrotnym w rozumieniu przepisów Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty z dnia 23 grudnia 1994 roku (Dz. U. z 1995r. Nr 2, poz. 8).

Powód podpisał porozumienie z pracodawcą, mocą którego oświadczył, iż nie będzie dochodzić jakichkolwiek roszczeń związanych z uprawnieniami pracowniczymi do zrealizowanego prawa nieodpłatnego nabycia akcji (...) S.A. podpisanie porozumienia było warunkiem wszczęcia procedury weryfikacyjnej. Komisja Weryfikacyjna działająca w pozwanej (...) dokonała weryfikacji stanowiska pracy E. T. i uznała, że w okresie zatrudnienia wykonywał on pracę górniczą na stanowisku górnika kopalni odkrywkowej, zaliczaną w wymiarze półtorakrotnym. Po weryfikacji powód otrzymał nowe świadectwo wykonywania pracy górniczej, potwierdzające tę okoliczność.

Pozwana Spółka działała na podstawie statutu. W dniu 30 czerwca 2009 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie (...) w R. podjęło uchwałę w przedmiocie przeznaczenia zysku za rok 2008, w tym w zakresie wypłaty na rzecz akcjonariuszy dywidendy w kwocie 2,08 zł brutto za akcje.

W 2009 roku powód otrzymał dywidendę od posiadanych 1353 akcji Spółki. Wysokość dywidendy od utraconych przez powoda 550 akcji stanowi kwotę 1144 złote brutto, po potrąceniu zryczałtowanego podatku dochodowego w wysokości 19% stanowi kwotę 926,64 złotych.

Powód nadal jest posiadaczem akcji. Akcje (...) w R. zostały przekształcone na akcje (...) S.A. według parytetu 1:0,70215768374381. W wyniku zamiany powód otrzymał 950 akcji. Następnie doszło do przekształcenia akcji (...) S.A. na akcje (...) S.A. według współczynnika zamiany 1:1,27560301. W wyniku tej zamiany powód stał się posiadaczem 1211 akcji. Gdyby przekształceniom podlegał cały pakiet akcji (...) S.A. powód otrzymałby o 492 akcji (...) S.A. więcej.

(...) S.A. są notowane na giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie. Cena 1 akcji (...) S.A. w dniu zamknięcia rozprawy tj. w dniu 27 kwietnia 2011 roku wynosiła 23,69 złotych.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powództwo zasługuje na częściowe uwzględnienie.

Wskazał, że zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 roku o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (tekst jednolity Dz. U. z 2002r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.), komercjalizacja polega na przekształceniu przedsiębiorstwa państwowego w spółkę. Spółka ta, jeżeli przepisy nie stanowią inaczej, wstępuje we wszystkie stosunki prawne, których podmiotem było przedsiębiorstwo państwowe, bez względu na charakter prawny tych stosunków (ust. 1). Przepis art. 31a ustawy stanowi, że w imieniu Skarbu Państwa akcje zbywa minister właściwy do spraw Skarbu Państwa. Z art. 36 ust. 1 ustawy wynika, że uprawnionym pracownikom przysługuje prawo do nieodpłatnego nabycia, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, do 15% akcji objętych przez Skarb Państwa w dniu wpisania spółki do rejestru. Wymieniona ustawa zdefiniowała w art. 2 pkt 5 pojęcie „uprawnieni pracownicy”. Zbycie akcji odbywa się w grupach wyodrębnionych ze względu a okresy zatrudnienia uprawnionych pracowników w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym i spółce powstałej w wyniku komercjalizacji art. 36 ust. 4. Uprawnieni pracownicy mogą skorzystać z prawa do nabycia akcji nieodpłatnie, o ile w ciągu sześciu miesięcy od dnia wpisania spółki do rejestru złożą pisemne oświadczenie o zamiarze nabycia akcji. Niezłożenie świadczona w powyższym terminie powoduje utratę prawa do nieodpłatnego nabycia akcji (art. 38 ust. 1 ustawy). Wydane z upoważnienia wymienionej ustawy rozporządzenie Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników (Dz. U. Nr 33, poz. 200) określiło zasady i tryb postępowania związany z nabywaniem akcji. Z przepisów rozporządzenia wynika, że w procesie nieodpłatnego udostępniania akcji obowiązki i czynności związane z tym procesem zostały podzielone między Ministra Skarbu Państwa oraz komercjalizowane przedsiębiorstwo i spółkę powstałą w wyniku komercjalizacji tego przedsiębiorstwa. Minister Skarbu Państwa niezwłocznie po sporządzeniu aktu komercjalizacji, wzywa uprawnionych pracowników do składania oświadczeń o zamiarze nabycia akcji (§ 3 ust. 1 i § 4 ust. 1). Potem dochodzi do ustalenia liczby uprawnionych pracowników na podstawie ich oświadczeń. Uprawnieni pracownicy nabywają akcje Skarbu Państwa

w równiej liczbie w ramach grupy wyodrębnionej ze względu na łączny okres zatrudnienia w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym i w spółce powstałej w wyniku komercjalizacji tego przedsiębiorstwa. Zaliczenie uprawnionych pracowników do określonej grupy następuje na podstawie udokumentowanego okresu zatrudnienia, zatem do komercjalizowanego przedsiębiorstwa państwowego i do spółki powstałej w wyniku komercjalizacji należy obowiązek wydania zaświadczeń o okresie zatrudnienia decydującym o zaliczeniu danego pracownika do odpowiedniej grupy osób uprawnionych pod względem liczby akcji (§ 2 ust. 2).

Sporządzenie list uprawnionych pracowników należy do spółki. Także do spółki należy rozpatrzenie reklamacji dotyczących pominięcia osób uprawnionych na liście lub sprostowania danych dotyczących okresu zatrudnienia w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym (§ 7 ust. 1). Rozpatrzenie reklamacji wyczerpuje tok postępowania reklamacyjnego (§ 7 ust. 2). Ogłoszenie o przystąpieniu do nieodpłatnego zbywania akcji należy do Ministra Skarbu Państwa (§ 8 ust. 1) na podstawie ostatecznej listy uprawnionych pracowników, wskazującej łączny okres zatrudnienia w przedsiębiorstwie państwowym do dnia jego komercjalizacji oraz w spółce powstałej w wyniku tej komercjalizacji. Listę tę sporządza spółka. Zgodnie z przepisami rozporządzenia, lista powinna zawierać imiona i nazwiska uprawnionych pracowników, łączny okres zatrudnienia każdego z nich w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym do dnia jego komercjalizacji i w spółce powstałej w wyniku tej komercjalizacji, określenie grupy, do której poszczególne pracownik został zaliczony i przypadających na nią akcji, liczbę pracowników zaliczonych do grupy oraz liczbę akcji przypadających na danego pracownika (§ 9 ust. 1).

W świetle powyższego Sąd I instancji uznał, że treść zaświadczeń o zatrudnieniu wydanych przez komercjalizowane przedsiębiorstwo państwowe oraz przez spółkę (§ 8 ust. 6) ma istotne znaczenie w procesie udostępniania akcji i świadczy zarazem o doniosłej roli spółki w tym procesie. Od informacji zawartych w zaświadczeniach zależy bowiem ustalenie ostatecznej listy pracowników uprawnionych do nabycia akcji, łącznej liczby nieodpłatnie udostępnianych akcji, a także podział pracowników na grupy i ustalenie liczby akcji przypadających dla pracowników każdej z tych grup (§ 1 ust. 1 i 9 ust. 1-3). Spółka powstała w wyniku komercjalizacji przedsiębiorstwa państwowego ma w procesie udostępniania akcji własne obowiązki wobec uprawnionych pracowników, wynikające z przepisów prawa. Taki pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 stycznia 2004 roku w sprawie I PK 291/03, OSNP z 2004/23/397), w którym wskazał również, iż niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązków przez spółkę może uzasadniać jej odpowiedzialność odszkodowawczą na podstawie art. 471 k.c.

Dalej Sąd Rejonowy podniósł, iż w dniu 8 lutego 1999 roku Minister Skarbu Państwa zawarł z pozwaną spółką umowę zlecenia, na podstawie której przekazał jej nie tylko wykonanie niektórych należących do siebie czynności technicznych związanych z nieodpłatnym udostępnianiem akcji, ale także czynności należące z mocy prawa do samej Spółki. Przekazał jej, oprócz czynności wezwania uprawnionych pracowników do składania oświadczeń o zamiarze nieodpłatnego nabycia akcji i przyjmowania od nich oświadczeń w tym przedmiocie, także ustalenie listy uprawnionych pracowników, wydawanie i przyjmowanie zaświadczeń o okresie zatrudnienia w spółce, przyjmowanie i rozpatrywanie reklamacji w przedmiocie pominięcia na liście osoby uprawnionej, sprostowanie danych dotyczących okresu jej zatrudnienia, ustalenie ostatecznej listy osób uprawnionych, które należały do pozwanej Spółki.

Przepis § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku stanowi, że ustalenie okresu zatrudnienia uprawnionych pracowników jest dokonywane z uwzględnieniem współczynników korygujących, stosowanych do wyciszenia okresów zatrudnienia do celów emerytalnych. Podobne regulacje w zakresie obowiązków Ministra Skarbu Państwa i Spółki w procesie udostępniania akcji, a także w zakresie ustalania okresu zatrudnienia uprawnionych pracowników wprowadziło rozporządzenie Ministra Skarbu Państwa z dnia 29 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników (Dz. U. Nr 35, poz. 303). Z kolei zgodnie z art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2004r., Nr 39, poz. 353 ze zm.) przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury pracownikom zatrudnionym pod ziemią oraz w kopalniach siarki węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym następujące esy pracy na obszarze Państwa Polskiego:

- przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy tych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych,
- w drużynach ratowniczych,
- w charakterze mechaników sprzętu ratowniczego drużyn ratowniczych.

Według przepisu art. 51 ust. 1 pkt 2 ustawy przy ustalaniu wysokości górniczych emerytur, stosuje się przelicznik 1,8 za każdy rok pracy, o której mowa w art. 37. Oznacza to, że przelicznik 1,8 dotyczy okresu pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej.

W ocenie Sądu I instancji w świetle powyższych unormowań odpowiedzialność za utratę przez uprawnionego pracownika prawa do akcji, będąca następstwem niewłaściwego wykonania obowiązków przez podmioty, do których należało przeprowadzenie procesu nieodpłatnego bywania akcji, jest odpowiedzialnością kontraktową, której podstawę prawną stanowi art. 471 k.c. w zw. z art. 300 k.p. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2004 roku, I PK 291/03, OSNP 2004/23/397).

Przesłankami odpowiedzialności kontraktowej przewidzianej w art. 471 k.c. obok niewykonania lub wykonania nienależytego oraz szkody jest również istnienie normalnego związku przyczynowego między naruszeniem przez dłużnika więzi zobowiązaniowej a szkodą wierzyciela. Dłużnik nie będzie jednak ponosił odpowiedzialności jeżeli wykaże, że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które nie ponosi on odpowiedzialności.

W dalszej części Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z przepisem art. 361 § 1 k.c. zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. Powyższe unormowanie opiera się na założeniach teorii przyczynowości adekwatnej. Oznacza to, że związek przyczynowy zachodzi tylko wtedy, gdy zależność między badanym zdarzeniem a szkodą odpowiada kryterium „normalności następstw”. Chodzi więc o powiązania normalne, czyli typowe bądź oczekiwane w zwykłej kolejności rzeczy, nie będące rezultatem zupełnie wyjątkowego zbiegu okoliczności. Dla oceny istnienia normalnego związku przyczynowego nie ma i znaczenia, czy dane zdarzenie może być przez sprawcę przewidziane, gdyż przewidywalność jest kategorią winy, a nie związku przyczynowego, który jest okolicznością obiektywną (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 1998 roku w sprawie I CKU 111/97, Prokuratura i Prawo 1998/9/26). Art. 361 § 2 k.c. ustanawia zasadę pełnego odszkodowania. Z kolei według art. 54 kc pożytkami prawa są dochody, które prawo to przynosi zgodnie ze swym społeczno-gospodarczym przeznaczeniem. Udział akcjonariusz w zysku (dywidenda) jest dochodem, jaki akcja (prawo akcyjne) przynosi zgodnie ze swym społeczno-gospodarczym przeznaczeniem, a więc jest pożytkiem prawa do akcji w rozumieniu art. 54 kc. Jak wskazał Sąd rejonowy żądanie wyrównania utraconych korzyści mieści się w pojęciu szkody, a każdy akcjonariusz ma prawo do udziału w zysku spółki, której akcje posiada, stosownie do ich ilości (art. 347-348 k.s.h.). Tym samym żądanie odszkodowania jako surogat dywidendy wynika z normalnego związku przyczynowego związanego z działaniem i zaniechaniem pozwanego. Dywidendy wypłacane akcjonariuszom przez spółkę mogą zostać zakwalifikowane jako utracone korzyści w rozumieniu art. 361 § 1 i § 2 kc w razie bezprawnego niewydania nieodpłatnie akcji spółki powstałej w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 roku o komercjalizacji i prywatyzacji.

Sąd Rejonowy uznał, że szkoda w tej postaci rzeczywiście powstała. W toku procesu zostało wykazane duże prawdopodobieństwo osiągnięcia korzyści majątkowej przez powoda, który nie zbył dotychczas posiadanych akcji. Powód wykazał z odpowiednio wysokim prawdopodobieństwem, że byłby posiadaczem utraconych akcji w dniu dywidendy (por. wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 15.10.2008 roku, II PZP 10/08, opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2009, Nr 9-10, poz. 112, str. 354).

W świetle poczynionych ustaleń **Sąd Rejonowy uznał, iż** istnieje związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy działaniem pozwanej Spółki a utratą prawa do nieodpłatnego nabycia części akcji Spółki przez powoda. Pozwana (...) w nienależyty sposób wypełniła ustawowe obowiązki związane z nieodpłatnym nabywaniem przez uprawnionych pracowników akcji skomercjalizowanego przedsiębiorstwa państwowego, w szczególności wadliwie obliczyła okres zatrudnienia powoda, uprawniający go do nieodpłatnego nabycia akcji Spółki, dokonała niewłaściwej kwalifikacji pracy górniczej wykonywanej przez E. T.. Zostało to potwierdzone w protokole Komisji Weryfikacyjnej, świadectwie wykonywania pracy górniczej i decyzji ZUS o przeliczeniu wysokości emerytury górniczej. Przy prawidłowym obliczeniu okresu zatrudnienia, z uwzględnieniem właściwego przelicznika, E. T. zostałby zaliczony do 10 grupy uprawnionych pracowników (okres zatrudnienia powyżej 24 lat) i uzyskałby prawo do nieodpłatnego nabycia 1903 akcji pozwanej (...). Nadto powód otrzymałby dywidendę od utraconej liczby akcji.

Powód miałby możliwość konwersji utraconych akcji (...) S.A. na akcje (...) S.A., a następnie na akcje (...) S.A., które znajdują się w obrocie giełdowym.

W ocenie Sądu Rejonowego na rozstrzygnięcie przedmiotowej sprawy miało wpływ wyjaśnienie okoliczności podpisania przez powoda porozumienia (w istocie jednostronnego oświadczenia woli), na podstawie którego oświadczył, iż nie będzie dochodzić jakichkolwiek roszczeń związanych z uprawnieniami pracowniczymi do zrealizowanego prawa nieodpłatnego nabycia akcji pozwanej Spółki. Powód twierdził, że podpisał takie oświadczenie, gdyż otrzymał informacje, że w przypadku odmowy podpisania tego oświadczenia nie otrzyma nowego angażu ze zmianą nazwy stanowiska pracy.

Zdaniem Sądu Rejonowego powyższe porozumienie winno być poddane ocenie z punktu widzenia zasad współzycia społecznego. Stwierdzenie sprzeczności porozumienia z zasadami współzycia społecznego skutkuje uznaniem go nieważną czynnością prawną (na podstawie art. 58 § 2 kc w zw. z art. 300 kp), a więc nie wywołującą skutków prawnych. Każda czynność prawna dla swej ważności wymaga nie tylko zgodności z prawem, ale także zgodności z zasadami współzycia społecznego. Artykuł 58 § 2 kc stanowi, że nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współzycia społecznego. Ta klauzula generalna spełnia w art. 58 § 2 kc tę samą funkcję co w art. 5 kc - zapobiega powstaniu sprzeczności pomiędzy treścią obowiązujących w społeczeństwie norm postępowania. Art. 58 § 2 kc zapobiega sprzeczności z treścią norm moralnych treści norm postępowania ustanowionych czy zaktualizowanych przez czynności prawne.

W ocenie Sądu Rejonowego za sprzeczne z zasadami współzycia społecznego uznać należy wykorzystanie stanowiska służbowego lub zależności, wpływów albo pozycji w celu uzyskania korzyści. Naruszenie przez pracodawcę zasad współzycia społecznego (uczciwego działania, dobrych obyczajów, przyzwoitości, lojalności wobec pracownika) stanowi czyn niedozwolony - art. 415 kc (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.06.2003 r., I PK 273/02, opubl. OSNP 2004, Nr 16, poz. 279).

Zdaniem Sądu Rejonowego, celem zawartego porozumienia było pozbawienie pracowników możliwości dochodzenia odszkodowania za zaniżoną liczbę akcji. W chwili zawarcia porozumienia pozwana Spółka miała świadomość, że wadliwie ustalono okres zatrudnienia powoda, uprawniający do akcji. Zasady ustalenia tego okresu wynikały z norm powszechnie obowiązujących, a mianowicie z rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników (Dz. U. Nr 33, poz. 200), rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 29 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników (Dz.U. z 2003 r., Nr 35, poz. 303) i z art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2004 r., Nr 39, poz. 353 ze zm.).

Z powyższych norm wynika jednoznacznie, iż przy ustalaniu okresu zatrudnienia powoda uprawniającego do akcji należało przyjąć okres zatrudnienia w wymiarze półtorakrotnym, co skutkowałoby uznaniem, iż powodowi

przysługiwały 1903 akcje, a nie 1553. Przedmiotowe porozumienie miało zapewnić pozwanej (...) ochronę przed słusznym roszczeniem powoda i innych pracowników o wyrównanie przysługującego prawa. Taki cel nie mieści się w granicach wyznaczonych przez społeczno-gospodarcze przeznaczenie prawa i stanowi nadużycie pozycji strony ekonomicznie i organizacyjnie silniejszej w stosunku pracy. Niewątpliwie pozwany, jako pracodawca, posiada w stosunku pracy silniejszą pozycję. Przejawia się to w możliwości wpływu na ogólną sytuację pracownika w zakładzie pracy, w tym nie tylko na treść stosunku pracy, ale także na treść uprawnień związanych ze stosunkiem pracy. Zachowanie pozwanej (...) należy ocenić jako naruszenie obiektywnego obowiązku uczciwego postępowania, mającego szczególne znaczenie w stosunkach między pracownikiem, a pracodawcą z uwagi na dysproporcje ich pozycji w stosunku pracowniczym. Posiadając wiedzę o przysługującym pracownikowi prawie pracodawca nie może, nie nadużywając swojej pozycji, doprowadzić do zawarcia porozumienia skutkującego w konsekwencji zrzeczeniem się przez pracownika przysługujących mu świadczeń. Porozumienie w istocie nie zawierało ekwiwalentności świadczeń, pracownik zrzekł się przysługującego mu prawa, pracodawca zaś nie przyznał mu żadnego ekwiwalentnego świadczenia. Doprowadziło to do tego, że skutki czynności były jednostronne, obciążały pracownika, dodatkowo wzmacniając pozycję pracodawcy względem powoda (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11.06.2003 r., I PK 273/02, opubl. OSNP 2004, Nr 16, poz. 279; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3.10.2000 r., I CKN 308/00, Biuletyn SN 2001/1/9).

Zdaniem Sądu Rejonowego, należało uznać, że przedmiotowe porozumienie nie może stanowić podstawy do pozbawienia pracownika prawa do odszkodowania za nie wywiązanie się pracodawcy z obowiązku prawidłowego i rzetelnego ustalenia liczby przysługujących mu akcji pracowniczych. W okolicznościach przedmiotowej sprawy zawarcie porozumienia, należy uznać za czynność sprzeczną z zasadami współżycia społecznego, a zatem w świetle treści art. 58 § 2 kc w zw. z art. 300 kp za czynność nieważną.

Sąd Rejonowy uznał, iż podniesiony przez pozwaną w toku sprawy zarzut przedawnienia roszczeń powoda - na podstawie art. 291 § 1 kp, jest bezzasadny.

Instytucja przedawnienia została uregulowana w Kodeksie pracy w art. 291. Zgodnie z treścią § 1 tegoż przepisu roszczenia ze stosunku pracy ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne.

Zdaniem Sądu Rejonowego Kodeks pracy uregulował instytucję przedawnienia w miarę kompleksowo, obejmując nią zarówno roszczenia majątkowe, jak i niemajątkowe, wynikające przy tym ze wszystkich stosunków pracy, bez względu na źródło ich powstania. Regulacja Kodeksu pracy, w omawianym zakresie, w dużej mierze zbliżona jest do unormowań zawartych w Kodeksie cywilnym (por. art. 117-125 kc), a nawet w sprawach dotyczących przedawnienia roszczeń pracodawcy przeciwko pracownikowi o naprawienie szkody wyrządzonej w sposób umyślny - odwołuje się wprost do tych ostatnich przepisów (por. art. 291 § 3 kp). Ma to praktyczne znaczenie, gdyż w sprawach o roszczenia ze stosunku pracy pozwala na wykorzystywanie dorobku orzecznictwa sądowego, ukształtowanego na tle przepisów Kodeksu cywilnego i umożliwia odpowiednie stosowanie rozwiązań tego kodeksu na podstawie przepisu art. 300 kp.

Odpowiedzialność za utratę przez uprawnionego pracownika prawa do akcji, będąca następstwem niewłaściwego wykonania obowiązków przez podmioty, do których należało przeprowadzenie procesu nieodpłatnego zbywania akcji, jest odpowiedzialnością kontraktową, której podstawę prawną stanowi art. 471 kc w zw. z art. 300 kp. Obowiązki pracodawcy dotyczące procedury nieodpłatnego nabycia akcji nie są objęte treścią stosunku pracy, wynikają z ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw i przepisów wykonawczych wydanych na podstawie tej ustawy, dlatego też roszczenie powoda o odszkodowanie z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji nie ulega przedawnieniu na zasadach określonych w art. 291 § 1 kp. Podstawę tego roszczenia stanowią przepisy prawa cywilnego, tym samym podlega ono terminom przedawnienia roszczeń majątkowych wskazanym w Kodeksie cywilnym - jest to termin dziesięcioletni określony w art. 118 kc w zw. z art. 471 kc (por. wyrok Sądu Najwyższego z dn. 27.01.2009 r., I PK 145/08, OSNAPiUS 2010r, Nr 15-16, poz. 647).

Sąd Rejonowy – mając na uwadze powyższe ustalenia faktyczne i rozważania prawne - uznał, że E. T. utracił prawo do nieodpłatnego nabycia 550 akcji (...) S.A., które zostały przekształcone na akcje (...) S.A, a następnie na akcje (...)

S.A., znajdujące się w obrocie giełdowym. Utrata prawa do 550 akcji (...) S.A. spowodowała w konsekwencji utratę prawa do 492 akcji (...) S.A. Wartość 1 akcji w dniu ustalenia odszkodowania, tj. w dacie zamknięcia rozprawy wynosiła 23,69 zł (art. 363 § 2 kc). Łącznie wartość odszkodowania z tytułu utraty prawa do akcji stanowi kwotę 11.217,60 zł (492 akcje x 22,80 zł). Powód nie zbył dotychczas posiadanych akcji, wykazał zatem, iż do chwili obecnej byłby posiadaczem utraconych akcji.

W ocenie Sądu **Rejonowego**, wskutek przekształceń akcji nie został zerwany związek między nienależytym wykonaniem zobowiązania przez pozwaną (...), a szkodą w postaci utraty prawa do akcji, skutkującej utratą określonych korzyści majątkowych.

Mając na uwadze powyższe rozważania i powołane w nich przepisy, Sąd Rejonowy zasądził na rzecz powoda od pozwanej (...) tytułem odszkodowania, kwotę 12.361,60 zł, odpowiadającą wartości utraconych przez powoda akcji (wg. ceny giełdowej) oraz dywidendy od utraconych 550 akcji w kwocie 1.144,00 zł.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 §1 i 2 k.c. Oddaleniu podlegało żądanie odsetek od dnia wytoczenia powództwa.

Należne świadczenie w zakresie dywidendy Sąd zasądził w kwocie brutto, ponieważ przedmiotowe odszkodowanie, jako utracone korzyści nie jest zwolnione od podatku na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 3b ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity Dz. U z 2000 r., Nr 14, poz. 174 ze zm.). Nadto, obowiązek podatkowy kierowany jest do podatnika i sąd pracy o nim nie decyduje (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11.03.2008 r., II PK 198/07, OSNAPiUS z 2009 r., Nr 11-13, poz. 142).

Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 roku (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.) w zw. z art. 98 kpc Sąd nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 619,00 złotych tytułem zwrotu nieuiszczonych kosztów sądowych, odpowiadającą opłacie od pozwu, której powód nie miał obowiązku uiścić.

Wyrok Sądu Rejonowego w zakresie punktu „1” w części określonej kwotą 11.217,60 zł, tj. odszkodowania za utracone akcje oraz w zakresie punktu „3” **zaskarżyła apelacją pozwana Spółka i zarzuciła mu** naruszenie prawa materialnego:

1. art. 118 kc poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie dziesięcioletniego okresu przedawnienia;
2. art. 291 kp poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że 3 – letni termin przedawnienia z tego przepisu nie odnosi się do roszczeń odszkodowawczych związanych z nieodpłatnym zbyciem akcji;
3. art. 6 kc i art. 471 kc poprzez ich błędną ich wykładnię i przyjęcie, że powód wykazał wysokość rzeczywiście poniesionej szkody oraz poprzez uznanie, że powód wykazał, iż wartość jednej akcji pozwanego wynosi kwotę 22,80 zł;
4. naruszenie przepisów postępowania tj. art. 233 § 1 kpc poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego.

W konkluzji pełnomocnik pozwanej wniósł o oddalenie powództwa w zaskarżonej części, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od powoda kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 20 grudnia 2011 roku Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Tryb. w sprawie V Pa 157/11 oddalił apelację pozwanego.

W pisemnych motywach powyższego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy, aprobując stanowisko zajęte przez Sąd I instancji wskazał, iż ustalenia dokonane przez ten Sąd są prawidłowe i dają podstawę do rozstrzygnięcia sprawy przez Sąd

Okręgowy. Ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy zaakceptował i przyjął za własny na potrzeby rozpoznania apelacji. Również zaakceptował rozważania prawne Sądu Rejonowego.

Sąd Okręgowy wskazał, że pozwany nie kwestionował, iż jego odpowiedzialność wobec powoda za utratę prawa do akcji, będąca następstwem niewłaściwego wykonania obowiązków w zakresie przeprowadzenia procesu nieodpłatnego zbywania akcji, jest odpowiedzialnością kontraktową, której podstawę prawną stanowi art. 471 k.c. w związku z art. 300 k.p. Za prawidłowe uznał więc stanowisko Sądu Rejonowego, że także do przedawnienia roszczenia powoda należy stosować przepisy ogólne kodeksu cywilnego zawarte w art. 117-125 kc.

Konstatacji tej nie zmieniła okoliczność, iż sprawy z powództwa pracownika (byłego pracownika) przeciwko Skarbowi Państwa lub pracodawcy (byłemu pracodawcy) związane z utratą prawa do nieodpłatnego nabycia akcji są sprawami z zakresu prawa pracy w rozumieniu art. 476 § 1 pkt 1 k.p.c., jako sprawy o roszczenia związane ze stosunkiem pracy. Sąd Okręgowy wskazał, że jak słusznie podniósł Sąd I instancji pojęcie „sprawy z zakresu prawa pracy” jest przedmiotowo szersze od pojęcia „sprawy ze stosunku pracy” i obejmuje ono również sprawy związane ze stosunkiem pracy, ale nie będące roszczeniami ze stosunku pracy.

Tym samym Sąd Okręgowy uznał, iż skarżący nie miał racji, iż przy ocenie podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia roszczenia Sąd Rejonowy wadliwie nie zastosował przepisu art. 291 § 1 k.p. Jak wskazał Sąd Okręgowy, przepis ten nie wymienia roszczeń związanych ze stosunkiem pracy, a jedynie roszczenia ze stosunku pracy. A takim nie jest roszczenie zgłoszone przez powoda.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy uznał, iż Sąd I instancji prawidłowo przyjął, iż do roszczenia tego ma zastosowanie 10-letni okres przedawnienia, statuowany w art. 118 k.c. Na potwierdzenie tego stanowiska przywołał wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2009 roku w sprawie II PK 145/08 (OSNP 2010/15-16/187).

Sąd Okręgowy nie uznał również, by Sąd I instancji naruszył przepisy art. 6 kc i art. 471 kc poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, że powód wykazał, iż wartość jednej akcji pozwanego jest wyższa od wartości nominalnej akcji i dokonał analizy treści art. 361 k.c. oraz art. 363 k.c. oraz przywołał poglądy zaprezentowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego, w tym przede wszystkim w uzasadnieniu wyroku z dnia 15 października 2008 r. (II PZP 10/08) na poparcie swego stanowiska. W konsekwencji uznał, że Sąd Rejonowy prawidłowo wyliczył należne powodowi odszkodowanie i nie podzielił żadnego z zarzutów zawartych w apelacji.

O kosztach procesu za instancję odwoławczą orzekł na podstawie art. 98 kpc obciążając nimi stronę pozwaną w całości.

Od powyższego wyroku Sądu Okręgowego **skargę kasacyjną wniósł pełnomocnik pozwanego**. Zaskarżając wyrok w całości, skargę oparł na przesłance wynikającej z art. 398³ § 1 pkt 1 kpc i 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. i zarzucił mu:

1. niewłaściwe zastosowanie art. 361 § 1 i 2 kc poprzez nieprawidłowe określenie wysokości poniesionej szkody przez przyjęcie, że należy uwzględnić wartość akcji po cenie giełdowej, a nie po cenie nominalnej,
2. niezastosowanie art. 291 § 1 kp poprzez przyjęcie, że roszczenie powoda nie ulega przedawnieniu zgodnie z tym przepisem ,
3. niewłaściwe zastosowanie art. 391 § 1 pkc w związku z art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak wyjaśnienia w uzasadnieniu wyroku czemu Sąd Okręgowy uznał, że roszczenie Powoda ma charakter sprawy związanej ze stosunkiem pracy a nie sprawy ze stosunku pracy,

Wskazując na powyższe wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy uwzględnił kasację i wyrokiem z dnia 6 lutego 2013 roku w sprawie I PK 102/12 uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu – Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W uzasadnieniu Sąd Najwyższy wskazał, powołując się na treść uchwały Sądu Najwyższego wyrażonej w składzie 7 sędziów z dnia 19 stycznia 2011 roku (sygn. I PZP 5/10, lex nr 685249), iż konstrukcję przedawnienia wynikającego z art. 291 § 1 k.p. należy zastosować również do roszczenia o odszkodowanie z tytułu utraczonego prawa do akcji, licząc bieg przedawnienia od momentu zawarcia umowy nieodpłatnego nabycia akcji.

Natomiast za całkowiec nieuzasadniony uznał zarzut naruszenia art. 361 § 2 k.c., poprzez przyjęcie przez Sąd drugiej instancji, że należy uwzględnić wartość akcji po cenie giełdowej, a nie po cenie nominalnej. Jak wskazał Sąd Najwyższy zarówno w judykaturze jak i doktrynie utrwalił się kierunek wykładni pojęcia szkody zgodny z tezami teorii dyferencjalnej (różnicy). Wymaga ona przy ustalaniu wysokości odszkodowania uwzględnienia różnicy pomiędzy aktualnym stanem majątkowym poszkodowanego a tym, jaki zaistniałby przy braku szkody. W przedmiotowym stanie faktycznym oznacza to odwołanie się do wartości akcji według ceny giełdowej, bowiem akcje, z tytułu utraty których powód dochodzi odszkodowania, stały się przedmiotem obrotu na giełdzie (por. uchwała SN z dnia 22.11.1963 r., III PO 31/63, OSNCP 1964 r 7-8, poz. 128, uchwała z dnia 3 stycznia 1967 r., III PZP 38/66, OSNCP 1967, nr 3 poz. 49, uchwała z dnia 31 maja 1994 roku, III CZP 68/94, Wokanda 1994, nr 7 s.9). Za podobnie niezasadny uznał zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych po ponownym rozpoznaniu sprawy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego zasługuje na uwzględnienie, albowiem trafnym okazał się zawarty w apelacji zarzut naruszenia przepisu art. 291 § 1 k.p. poprzez przyjęcie, że 3-letni termin przedawnienia z tego przepisu nie odnosi się do roszczeń odszkodowawczych związanych z nieodpłatnym zbyciem akcji.

Na wstępie Sąd Okręgowy pragnie przypomnieć, iż wcześniej w tożsamych sprawach przyjmował 10-letni termin przedawnienia uznając, iż żądanie odszkodowania z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji spółki skierowane przeciwko pracodawcy (byłemu pracodawcy) nie jest „roszczeniem ze stosunku pracy” w rozumieniu art. 291 § 1 k.p., i nie podlega przedawnieniu według tego przepisu.

W judykaturze do niedawna prezentowany był bowiem pogląd, że roszczenia odszkodowawcze pracowników przeciwko pracodawcy (byłemu pracodawcy) oparte na przepisach prawa cywilnego, a więc mających zastosowanie w sprawach z zakresu prawa pracy na mocy art. 300 k.p., przedawniają się według reguł określonych w przepisach Kodeksu cywilnego (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 5 maja 2009 r., I PK 13/09, OSNP 2011, nr 1-2, poz. 4; z 15 listopada 2007 r., II PK 62/07, OSNP 2009, nr 1-2,

W maju i czerwcu 2012 roku zapadły na tle tożsamych stanów faktycznych odmienne wyroki Sądu Najwyższego, w których ten stanął na stanowisku, iż w zakresie przedawnienia do tego rodzaju roszczeń ma zastosowanie przepis art. 291 kp . (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 211/11, LEX nr 1214327; z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 213/11, LEX nr 1214328; z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 226/11, LEX nr 1214329; z dnia 14 czerwca 2012 roku, I PK 225/11, LEX nr 1219496).

Postanowieniem z dnia 3 sierpnia 2012 roku wydanym w analogicznej sprawie przeciwko temu samemu pracodawcy – sygn. akt I PK 71/12 Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁷ § 1 k.p.c. przekazał do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego następujące zagadnienie prawne: „czy roszczenie o odszkodowanie z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji ulega przedawnieniu na podstawie art. 291 § 1 k.p., czy na podstawie art. 118 k.c. w związku z art. 471 k.c.?”

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Najwyższy podniósł, iż zagadnienie to dotyczy stosowania odpowiednich przepisów o przedawnieniu w odniesieniu do roszczenia pracownika skierowanego przeciwko pracodawcy (obecnemu lub byłemu) o odszkodowanie z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji pracowniczych, która została spowodowana przez działania (zaniechania) pracodawcy.

W szczególności rozstrzygnięcia wymaga, czy roszczenie to, dla którego podstawę materialną stanowią niewątpliwie przepisy prawa cywilnego (przede wszystkim art. 471 k.c.), przedawnia się według przepisów Kodeksu pracy (w szczególności art. 291 § 1 k.p.), czy też Kodeksu cywilnego (art. 118 k.c.). Sąd Najwyższy podkreślił nadto w uzasadnieniu tegoż postanowienia, iż odpowiedź na to pytanie będzie miało zasadnicze znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej wniesionej w rozpoznawanej sprawie, ale także innych podobnych spraw, o analogicznych stanach faktycznych, w których uwzględnienie albo oddalenie powództwa o odszkodowanie zależy między innymi od przyjęcia trzyletniego (art. 291 § 1 k.p.) lub dziesięcioletniego (art. 118 k.c.) okresu przedawnienia. Będzie mieć także znaczenie dla rozwoju prawa, ponieważ uporządkuje kwestie związane z treścią pojęcia „roszczenia ze stosunku pracy” (w rozumieniu art. 291 § 1 k.p.).

Sąd Najwyższy podniósł, iż być może należałoby zrewidować dotychczasowe rozumienie pojęcia „roszczenie ze stosunku pracy”, poszerzyć jego treść normatywną i przyjąć, że kwestia przedawnienia roszczeń w stosunkach między pracodawcą i pracownikiem (także tych tylko „związanych ze stosunkiem pracy”) jest kompleksowo uregulowana w Kodeksie pracy, a w związku z tym w stosunkach tych w ogóle nie jest potrzebne odwoływanie się do regulacji Kodeksu cywilnego (np. art. 118 k.c.).

Udzielając odpowiedzi na przedstawione powyżej zagadnienie prawne Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 21 listopada 2012 roku w sprawie I PZP 1/12 (niepubl.) ostatecznie stanął na stanowisku, że roszczenie o odszkodowanie od pracodawcy z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji ulega przedawnieniu na podstawie art. 291 § 1 k.p.

W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy podniósł m.in. że obowiązki pracodawcy w zakresie procedury nieodpłatnego udostępniania akcji wynikają ze stosunku pracy, bowiem mają samodzielną podstawę w ustawie i w tym znaczeniu są niezależnie od umowy zawieranej przez Skarb Państwa z pracodawcą dla realizacji prawa pracowników do akcji. Uzasadnione jest zatem w ocenie Sądu Najwyższego ostatecznie orzecznictwo przyjmujące, że roszczenie o odszkodowanie od pracodawcy z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji ulega przedawnieniu na zasadach określonych w art. 291 § 1 k.p. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 211/11, LEX nr 1214327; z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 213/11, LEX nr 1214328; z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 226/11, LEX nr 1214329; z dnia 14 czerwca 2012 roku, I PK 225/11, LEX nr 1219496). Ogólna zasada, że to podstawa prawna roszczenia określa termin przedawnienia sprawdza się więc dopiero po odpowiedzi na pytanie, z jakiego stosunku prawnego roszczenie wynika, a zatem jaka podstawa prawna stanowi podstawę odpowiedzialności odszkodowawczej.

Dalej Sąd Najwyższy wskazał, że obowiązki pracodawcy wobec pracownika (byłego pracownika) mają swoją podstawę w art. 36 i 38 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (tekst jedn. Dz. U. z 2002r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.)

i rozporządzeniu Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych (Dz. U. Nr 33, poz. 200). Obowiązek pracodawcy nie jest tu przypadkowy, stąd nieuzasadnione jest twierdzenie, że występuje tylko „przy okazji istnienia stosunku pracy”. To, że z mocy przepisów dotyczących nieodpłatnego nabycia akcji powstaje między uprawnionym a Skarbem Państwa oraz prywatyzowaną spółką stosunek prawny o charakterze cywilnym nie oznacza, że niweluje on zwykłe obowiązki pracodawcy wobec pracownika, przewidziane z mocy ustawy i rozporządzenia. Składają się one na treść

stosunku pracy i wynikają z uprzedniego zatrudnienia. Ich legitymacji nie stanowi zlecenie jakie pracodawca zawiera ze Skarbem Państwa.

Sąd Okręgowy rozpoznając przedmiotową sprawę podzielił ostatecznie pogląd prawny wyrażony w opisanej wyżej uchwale i uznał, że Sąd Rejonowy błędnie przyjął, iż do roszczenia powoda ma zastosowanie 10-letni okres przedawnienia wynikający z art. 118 k.c. Aprobując stanowisko Sądu Najwyższego należało zatem do sytuacji prawnej powoda w aspekcie zgłoszonego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia zastosować przepis art. 291 k.p., który przewiduje 3-letni okres przedawnienia. Przepis ten stanowi, iż roszczenia ze stosunku pracy ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne.

Jeśli chodzi o kwestię daty wymagalności, o której mowa w cytowanym przepisie Sąd Okręgowy podzielił w tym zakresie poglądy wyrażone przez Sąd Najwyższy w tożsamych sprawach (I PK 211/11 oraz I PK 213/11), w których ten uznał, iż bieg terminu przedawnienia należy liczyć od chwili zawarcia przez powoda umowy nieodpłatnego nabycia akcji ze Skarbem Państwa,

co w przedmiotowej sprawie miało miejsce w dniu 26 kwietnia 2005 roku. Oznacza to, iż roszczenie powoda o odszkodowanie z tytułu utraconego prawa do akcji, zgodnie z art. 291 § 1 k.p., uległo przedawnieniu z upływem trzech lat, tj. z dniem 26 kwietnia 2008 roku. Dlatego też powództwo podlegało oddaleniu.

Podzielenie przez Sąd Okręgowy zawartego w apelacji zarzutu naruszenia przepisu art. 291 § 1 k.p. poprzez jego niezastosowanie do oceny kwestii przedawnienia roszczenia powoda czyni apelację pozwanego w pełni zasadną i skutkująca zmianą zaskarżonego wyroku. Ustosunkowywanie się do pozostałych zarzutów apelacyjnych wydaje się być w tej sytuacji bezprzedmiotowe.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie „1” w ten sposób, że wskazaną w nim kwotę obniżył do kwoty 1.143,60 złotych i oddalił powództwo w pozostałej części a w punkcie „3” w ten sposób, że wskazana w nim kwotę obniżył do kwoty 56 złotych.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie nieobciążania powoda kosztami zastępstwa procesowego za obie instancje oraz za postępowanie kasacyjne znajduje natomiast uzasadnienie w treści art. 102 k.p.c. Wydając to rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy uznał, że za szczególne okoliczności, o których mowa w powołanym przepisie można uznać w przedmiotowej sprawie zmianę linii orzeczniczej Sądu Najwyższego w zakresie stosowania okresu przedawnienia roszczeń z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji, która została omawiana na wstępie rozważań. Podkreślić należy, iż wszystkie orzeczenia zmieniające dotychczasową linię orzeczniczą zapadły po wytoczeniu powództwa przez powoda. W tej sytuacji należy stwierdzić, iż powód mógł być w dacie wnoszenia pozwu subiektywnie przekonany o zasadności swego roszczenia, co uzasadnia zastosowanie art. 102 k.p.c. (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 1979 roku, III PR 78/79, OSP 1980/11/196).